

Flistäck stenbod vid Huse fiskeläge i Rone.

Gotländska fiskelägen skyddas!

Grynge, Holmhällar och Huse skola bevaras åt eftervärlden.

Sedan någon tid ha möjligheterna för bevarandet av något gammaldags fiskeläge diskuterats inom hembygdsintresserade kretsar här på ön. Givetvis vore en sådan sak av stor betydelse såväl för den kulturhistoriska forskningen som för hembygdsvärden, då det ena efter det andra av våra gamla intressanta fiskelägen antingen övergivas och förfalla eller undergå en så genomgripande modernisering, att knappast något återstår av deras ursprungliga bebyggelse.

Amanuensen Gunnar Svahnström, som hyser ett särskilt intresse för våra ålderdomliga lägen, har nyligen företagit uppmätning, kartläggning och fotografering av två fiskelägen på västra kusten, nämligen Skälsö och Brissunds, och det var också på hans initiativ som Gotlands Hembygdsförbund genom förbundsordf. vid Hurburgs hembygdsförenings sommarfest 1942 väckte förslaget, att denna hembygdsförening skulle inrikta sig på skyddet av det åldriga och stilfulla Holmhällar i Vamlingbo. Förslaget väckte anklag och föreningen har beslutat lösa frågan, vilket ej torde möta några allvarliga svårigheter. Det skulle gälla dels att skydda de gamla flistäckta sjöbodarna för modernisering och dels att underhålla desamma. Någon modernisering torde icke behöva befaras, eftersom fisket här är av ringa omfattning och kanske snart kommer att helt nedläggas. Hurburgs hembygdsförening är förtjänt av ortsbornas stöd i denna sak, då Holmhällar är ett läge med genuin gotlandsprägel.

Strax norr om Ronehamn ligger ett annat gammalt läge, som kallas Hus eller Huse. Även här är bebyggelsen delvis av äldre typ, med flistäckta sandstensbodar i kallmur, utanpå nödortfäst brukslagna, och hela anläggningen verkar ganska ålderdomlig med sina gamla länningar och fiskeryr. På grund av de dåliga landningsmöjligheterna — här är mycket långgrund — och möjligen även av andra orsaker, har man beslutat bygga ny fiskehamn söder om stora hamnen, varför Huse alltså kommer att övergivas. Nu har fiskeriinstruktör Torsten Gustavsson föreslagit att detta fiskeläge bevaras som fiskerimuseum och tanken har vid en förebere-dande diskussion inom Gotlands Fiskeriförbund mötts av sympati bland medlemmarna. Man har tänkt sig att genom insamlingar erhålla nödiga medel för planens genomförande och i samarbete med Föreningen Gotlands Fornvännen verkställa uppsamling av gamla fiskeredskap och ordna de hopbragta samlingarna i de gamla sjöbodarna. Meningen är att Gotlands Fornvännen sedan skulle övertaga museet. Man har all anledning att med stor tillfredsställelse hälsa detta företag, emedan bristen på ett gotländskt fiskerimuseum i detta fiskerelandskap par preference länge varit kännbar. Såvitt man kan döma synas förutsättningarna goda för planens genomförande och det är särskilt glädjande att gotlandsfiskarena intressera sig därför.

Som ovan antytts har utvecklingen tvingat våra fiskare att göra ganska väsentliga förändringar och ombyggnader av den äldre fiskelägesbebyggelsen, som helt eller delvis förvanskats och borttagit dess stil och stämning. Härmed är ju knappast något att säga, då nyttosynpunkterna i detta fall först och främst måste tillgodas. Deste mera anmärkningsvärt finner man då att markägarna och fiskarna vid Grynge i Gammelgarn vid ett sammanträde den 14 dennes på initiativ av Gotlands Hembygdsförbund beslutat bevara lägets ålder-

domliga karaktär. Vid sammanträdet närvaro majoriteten av markägarna samt representanter för fornminnesvärden och hembygdsvärden med landshövding Erik Nylander i spetsen. Saken hade aktualiserats genom att några fiskare vore i stort behov av bättre utrymmen för sina redskap, varför nybyggnader måste företagas. Vid sammanträdet fingo hembygdsvärdens representanter ett kärkommet tillfälle att framlägga sina synpunkter på bebyggelsens framtida utveckling. Önskvärdheten av att de nya fiskebodarna uppfördes i samma stil och material som de äldre framhölls och dessa synpunkter väckte stor förståelse bland närvarande fiskare och markägare, varför man enades om vissa principer för bebyggelsens ordnande. Sålunda skulle de nya bodarna uppföras i kalksten och förses med bräd- eller spåntak samt takvinklar, fönster- och dörröppningar m. m. utformas i överensstämmelse med de gamla bodarna. Ett par förfallna bodar åtogo sig vederbörande ägare att inom närmaste tiden återställa i sitt ursprungliga skick, med ett ord, samtliga ortsbor visade en föredömlig offervilja och ett glädjande intresse för denna form av praktik hembygdsvärd. På detta sätt blir sålunda ett av våra mest intressanta gammaldags fiskelägen bevarat för framtiden utan att någon stor apparat med hembygdsförening och penninginsamling o. dyl. behöver igångsättas och framförallt: utan att det mister sin karaktär av ett levande fiskeläge! Detta kloka och framsynta beslut länder gammelgarnsborna till största heder och de förtjäna alla hembygdsvänners varma tacksamhet. Sålunda räddas nu tre av våra mest typiska lägen åt eftervärlden på olika vägar och med skilda medel. Önskvärt vore att fiskare vid andra äldre fiskeplatser följde gammelgänningarnas exempel och i görligaste mån försökte bibehålla enhetlig stil över bebyggelsen. När så kan ske utan kännbara ekonomiska uppostringar och praktiska olägenheter borde åtgärder i stil med Gryngeplanen vidtagas — helst så snart ske kan, ty det brädskar. Slutligen kan det ej vara ur vägen att vädja till allmänheten att icke utnyttja fiskebodarna som sommarnöjen, i varje fall böra sådana bodar icke pyntas på något uppseendeväckande sätt så att de avsticka från de övriga. Principiellt sett bör ett fiskeläge vara förbehållet fiskare.